

NORSK ETNOLOGISK GRANSKING

Emnenr.

7

Fylke:

Hordaland

Tilleggsspørsmålnr.

Herad:

Stord

Emne:

Skov

Bygdelag:

Utbyggda

Oppskr. av:

Karl Melkerik

Gard:

Melkerik

(adresse):

Sagvåg Skl.

G.nr.

60

Br.nr.

1

A. Merk av om oppskrifta er etter eiga røynsle.

B. Eller om den er etter andre heimsmenn: (ta også med alder, heimstad, yrke):

SVAR

* Forballe Anton Hammere
 Gjerran gn. 130 bar 8
 Handanger

Der brukkest ymse samnamn på sovore før dei (livde) eller drugga høyet med, f. dø.

"Hjelpefar" Att åtför - Bestefar.
 "Besten" (Bestefar) min, som ryetok garden her etter far sin i 1856. Katta og brukke segga. One fer gå til markens fjerna noka før rask til beistarellc (det levande) som dei sa i daglig tale aftast.

2 Mest nytta som skare og gylpog.
 Saeg an ymse treslag som björk selja fure bar inner og ra burt etter, var bruket nær i naugår.

3 Oven allt her i Stord byggis ordet skava soleis, St. Skov - Ant. Skjove - punt. Skana - Skave)

4 Skov er namnet som har vore brukta, både i Stord og bygdene omkring, (Brennes, Sinnås - Titjan - Tynnes) Gjrobrav var reknd med, lika sikent som høyet fra Arels tid til umlag 1900 års skiftet. Då bygga det å litast mindre på, på større gardar i vissa. Små bruk og (plarsar) nytta det lenger, og bildele endå. Man lærer i knipe bak.

5 Treslaga som myttast er Ask - Eik. Rann - Cøsp - Kattel - alm dei vanlige.

408. Nr.

Tuenn var ikkje nytta anna i
mangel av disse og i reine
nøddestilfelle. Rann å Cark var
kudlen for alle gjereast

6 Skjerla nyttast som felles
mann for alle ved som var av
skauen. Rann skjerla nyttast
fortrinsvis til kila dei brukke
til Tannareed kløyving.

7 Dei gamle hadde rim å herme
om mangt å mykje soleis også
med det som tilhøyrde sti å
sjørn i fjøs og lødskdø- um
(Skar) Eik gjer Kumo veik.

Flatel gjer Kumo Skrabel.

Ørn legg smie i Cark.

Cark gjer Kumo rark.

Å Rannen den kære jagar Kumo til
Bæge.

8 Berre krydnefekk skare gjeita
måtte finna det sjølv derverre
for ferktprengt andre ber med
"Sla det inn med ston som drøys
den heim til lævegum bredde
furebar og allslags kviest og
kryd, som dei kadda rallela i
Rann å Cark likkter best
Skare fekk dei heile tiden inn-
feringa rekte, til midtys
sammen med lynng. Dei langd(riktig)
vonllan dei palla. Dei sveipa
det kvar å bevare alle frå inn
i kalen potet lann eller høyg.

0000

- 9 Skare var rekna for kraftfôr
mjølka gaur stin ryome å gult
smør. "Korleis det hev seg veit
ikkje eg men den tid me òt
sjonkolla ut or herkalen laga
or Selja^å berakje, var den milam
 $\frac{1}{4}$ og lin $\frac{1}{2}$ " gjøk fløyte med
ein mykje betre smak enn no
i steintyfat. (Kanskje det er
barneminernes trylende makt
som gjer det) Òge gjorde
mjølka beisk var so trydne
fekk i meste måten.
- 10 Det var einserndt arbeid å
draaga til markars å kenta
skare (Skarutfang) herjand
skjærest ikkje til fôr
- 11 fana til markars kenta skar-
utfang-skaretd (eller bevestkar)
var den allminnelige nemne-
måten eg høyrde. *Mar mar
mri som lëndde på Sæthre
Folgerøy Finnås prestegjelde,
og som eg var gjetar gut
had i 1904 å 1905 hadde
færdjelige nemningar på
mangt og mykje fra fædrenes
dagar, ho nemde "Mork" Morka
skog. (Ho var føt år 1825)
- 12 Vedan kalltest som aftest
berre skare her i Lygda.
- 13 Sovit eg skynnar gla dei gamle
den bydnin i ordet Morka, at

Det gylt all forsvanking i
 Marka. (Mærke heiter sambeite
 almenigga mitt på Stordøyen
 den Størst og Sittjar leitar i lag)

14 Det var vinter halvåret heim
 bringing i av skavtilfengjet
 fjærgjek, nåka sær beugt
 arbeid var det ikkje rekne
 fyra i verar. Her på garden
 h. d. var det fær det mest
 me gutarne som skrepta det,
 at nokon skulde gjera det på
 Langfredag på fastande hjarta
 for lidelsen's skuld har eg
 aldri høyrd, men det er mykje
 sannsynlig

15 Den upp haggne skavveden som
 var ca. 80 cm lang og under
 ca 3" tjukna vart boren inn i
 skava ofta lagd under myllskylla
 som hang på veggen alt med
 dæri, so sat kruske vilkærskallen
 med born i skulealderen og
 kren eller det var som hadde
 høve vera med en husholdning
 På garden var der var arbeid
 hus held dei seg oftast der,
 det vil segja i seinare tid
 dei jagrevarmålet hadde munda
 og segja. (Dei brukte ja lyse-
 kiler dei gamle å som slang
 at på garden enda) Kurkame
 eller Strängarne skov dei heller

Van det veir. Dei skov dei med
bandakniv, la strangen yver
ein krakk, so sat et på lårken
og heilt og dreidd påsjetlig
etter som hin skov
reidskaperen var forøvrig all-
mindelig tollekniv for det
meste som dei stødde for
kreeet og drag kjeppen frem
og til bakens enden, van det
skullear rette dei enne enden
modt meg og hengde ei band-
fjel i fket ei streng um halven
den andre enden modt den,
og brukte bandakniv.

Runt 1900 år skiftet laga
for ein krak ^{med} i fjrståandes
påh påspikar, i laga til
ar ein naita skoten langgå
ein svær kniv med skaft
i enne enden so heldt han
gåkniven for påkjen og drag
kjeppen at og frem og det
gjekk fornykandes, Det
var på Rindöya i Tjsten
Ryfylke han hadde det
modellen her stor tidt
beredelse den fekk her i
bygdar og bydane fører og
ikkje sigje. Strankel -
spånulde) var det rette
navnet, men me kalla den
helst (skarerompen)

17 Hønsja vedlen berkis (are fæstkaest)
til dels med bandakinnir
afþu beere med öks rýgke
stórt þá ymse reis enten
i gagekrakk eller i klöft
med slegi markti

18 Stonga frá golv til bak þar
ískje vore mytta i bygla
þer det eg þar þrett
Skankoe þjom au skankelole
det vill segja det ein kelol
bitjarnet mælt nær ein
skjere. þarutan nær ein bruktakne

19 Bitjarnet verbt kulole i
ein handa, skankjeppen
med den undere á drag þjyppen
frann og attenole.

20) 23) Den au skanne vedlen kallast
Skankjeppan) Skjurlar) Skere -
þerongar)

21 Fellesnamnet er skar dei enstakle
þjénerne kallast blakkyer

22 Albt verbt Skere namset þjuktne

24 Det skulde altid vera litt ved
med, si skikkelig skankblakke
skulle þjá ut som ein feram
slytt kinnu nær ein berþje og
soþa er med. til finare det
vau gjort des beþþe litse
det levande det

25 Viden verbt beurt lagd under
stakun eller i þerþgger þus
(Eldhus) þar den þrakke þjurst
og feramst beurtast til lötste
ved á þjsting og ymse speitung

Dei riste 30-40 åra man det
 so og svega slukka, det kunde
 på små bank ein Olding
 skyve litt i eit knippehatt men
 eller en det heil slut heromkring
 Inn i Karolungen skyer dei mykje
 den dag i dag forfaldt ein skammt
 frai djantinn (Kontor Hamme)

Emne No. 8 Beit og Brom.

1 Beit og Brom myttast framleis
 helst til gjeiter, men også til
 unge, og er fækningshard
 um våren fyrsta pinciden
 avert laustsløppt på beite,
 som i meent mange tilfeller
 består seg i lyn og lbrakke
 en det brukt til smalkkyr
 med. Det er stort set lgyrke
 ris som står i knop, eller
 sprett som me sejer Det
 same gjer seg jeldande yver
 heile Sunnhordlan berde
 den bruket mei i indre
 Staok og den dei dei med
 gjeiten kjør dei heim på
 larrariv med pincen a ris
 ar allslags treslag legg ut
 med lada i det dei svega
 sjålv. Svig - Svega - var a en
 det med vanleg nemnematen
 men en konyrdi og utrykt fyer
 mark.

2 Simnaveg eller svega var

Vanleg namnet for å finne
 gørdar for Det som vart mega
 ferdig i marka til å gi krøtt
 vart i meent mang tilfelle
 bore heim på bekrattag eller
 vaa det vanleg vevsteda som
 nyttest til kjøring

- 3 Gå det var vintervinteren der bruk-
 =best mest sneg, endjønt i
 første par vi veltakke tid
 da dei dreiv mykje med
 gjeiter vaa heile bydda
 og bygglarne runt omkring
 bruktes mykje sneg og
 vasskefor heile vinteren,
 allra for ca. 80-90 år sidan
 å sjølvrakt laide fyr og
 snola, men eller som folk
 redningserte gjeitelbestander
 minke det mvaerlig av.
 Her på Stor baren ein regja
 det er heilt slut. va.

Det kunde dei kjørte peim
 heile bae og krøtta heime
 men det var mest tilfældig
 og ikkje den måten det
 gjordes på.

- 4 Kuddskaper som nyttest
 var sigel- (sigden sigden-
 sigdome) vanleg kærnsigd)

- 5 G sendelighet gjeit som
 og unge vurdet som pek
 sneg, og forregjölve som det
 var, uten tilsettning eller til-

4
 Skelning var naken ant

6 Det har veene og ender det
 endå brukbart det varleg at
 dei lagde ris og pyrdtingarne
 under løyeggen så han og gjeit
 fekk færbryn seg, mens dei
 andre krøtøra fekk det fint
 svega inne. Og eg har set
 det ender å då at den står
 gjeiter og gralleba i risåker
 att med løyeggen på ein
 avsides liggande gerd endå.

7 Sæiger meg mi Eli Bunes
 som no hadde var 98 år um
 ho hadde levet. fortalde at
 det var sume som krøide
 på å bruke å kenta risdrå-
 ga som kristene skulde
 bryfastare med hendene
 og ikkje med kneet, for at
 dei ikkje skuld leggja seg
 vantvirend på bærskaper
 eller venter for krøte på naken
 ris. Men um det var på
 Langfere dag kan eg ikkje
 hukosa hi snakka noko um.